

UN REGISTRE DELS PERGAMINS DELS SEGLES XIV-XVII, ACTUALMENT PERDUTS, DEL MAS VALLDANEU DE SANT MARTÍ DE CENTELLES (OSONA)

*A Register of Parchments from the 17th-18th Centuries,
Which Have Been Lost, from the Valldaneu Mas in Sant Martí de Centelles (Osona)*

JAUME OLIVER I BRUY¹
Universitat Autònoma de Barcelona
jaume.oliver@uab.cat

Aquest article té com a objecte la publicació d'un registre de pergamins del mas Valldaneu (Sant Martí de Centelles), consistent en un inventari i resum en català de pergamins en llatí que integraven l'arxiu de la casa. Aquests pergamins es troben actualment perduts. El document data d'entre finals del segle XVII i principis del XVIII i, tot que després també va patir escapçades, avui és l'únic testimoni de l'arxiu medieval i modern del mas. Per això té una importància considerable tant per a la recerca històrica com per a la salvaguarda del patrimoni documental del país en general.

The purpose of this article is to publish the register of parchments from the Valldaneu mas (farmhouse) in Sant Martí de Centelles, which consists of an inventory and summary written in Catalan of the original parchments that belonged to the farmhouse's archive. These parchments have been lost. The register dates from between the end of the 17th century and the beginning of the 18th century. Although not all of this document has survived intact, it is the only evidence today of the farmhouse's medieval and early modern archive. It is therefore of considerable importance both for historical research and in terms of safeguarding documentary heritage.

Paraules clau: Arxius patrimonials, pergamins perduts, Sant Martí de Centelles, Osona.

Keywords: Private archives, lost parchments, Sant Martí de Centelles, Osona.

Introducció

A hores d'ara no se li escapa a cap historiador la importància dels arxius patrimonials que resten en mans privades, moltes vegades de famílies que els custodien des de fa segles a cases de pagès d'arreu del país i, en especial, de l'anomenada Catalunya Vella. No poques vegades, aquests arxius inclouen documents originals en pergami, que poden arribar a cronologies molt reculades i no és estrany trobar-n'hi d'inèdits del segle XII, XI (en premsa per OLIVER, 2024) o, fins i tot, (en premsa per OLIVER, 1998). La importància d'aquests fons és manifesta no només per als estudis històrics, sinó com a part del patrimoni cultural, i ja fa anys que trobem a faltar una campanya sistemàtica de localització, inventari i reproducció d'aquests fons documentals per part d'alguna autoritat amb competències en la matèria.

En determinats casos, els pergamins originals integrats en aquests arxius han desaparegut, de manera que aquests instruments de descripció són els únics testimonis dels fons antics, cosa que els converteix en documents tan rellevants com

1. Unitat d'Història Medieval. Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana. Facultat de Filosofia i Lletres—UAB. Agraïco als avaluadors anònims les observacions que han contribuït a millorar l'article; les errades que hi pugui haver són meves.

els pergamins originals (OLIVER & JAIME, 2015). A més d'aquest interès intrínsec com a dipòsit de documents perduts, els registres també informen sobre les lògiques de la gestió patrimonial que van regir la seva elaboració.

En aquest article es dona a conèixer el que resta d'un d'aquests registres de pergamins. Es tracta d'un registre del mas Valldaneu, antiga casa pairal del municipi de Sant Martí de Centelles, a Osona.

El registre de pergamins del mas Valldaneu

El mas Valldaneu es troba a la parròquia de Sant Pere de Valldaneu, a la vall del mateix nom, una de les que s'obren al riu Congost pel seu costat dret, al massís dels Cingles de Bertí, i a les envistes del Montseny. Tant la vall com la parròquia i el mas recorden el nom de l'assentament que l'any 898 el comte Guifré Borrell va comprar al seu amo, Daniel, que li donava el seu nom («[villarem] alium quem vocat Daniehelis cum omnibus illorum mancipiis»; «in villare Daniel»)². Possiblement, el nucli d'aquest vil·lar es trobava a l'emplaçament de l'església de Sant Julià, localitzada i excavada arqueològicament els darrers anys (CIURANA et al., 2024). L'església de Sant Julià fou substituïda com a centre eclesiàstic de la vall abans de l'any 1074, quan es documenta per primera vegada la parròquia de Sant Pere («parrochia Sancti Petri de vilar Daniel»)³. Pel que fa al mas, la primera referència escrita es troba l'any 1251 a través de l'esment dels seus amos, Escarp de Valldaneu i Guillema.⁴ La nissaga Valldaneu es documenta ininterrompudament fins que va prendre el cognom Grau per entroncaments matrimonials. Aquest cognom es manté actualment.

El registre de pergamins de l'arxiu del mas Valldaneu és un document elaborat segurament en el trànsit del segle XVII al segle XVIII per les necessitats de gestió del patrimoni de la casa. Havent desaparegut els pergamins originals que registra en català, a hores d'ara es tracta de l'únic testimoni de l'arxiu medieval i modern de la casa pairal. La seva importància com a font per a l'estudi de la casa i de la nissaga pagesa, del paisatge agrari de la vall, del domini senyorial i, al capdavall, per al patrimoni documental en general, és manifesta i, de fet, ja s'ha començat a demostrar en el marc dels projectes de recerca que han permès, inicialment, la seva localització.⁵ El manuscrit es conserva actualment en poder del propietari del mas Valldaneu.⁶

2. CCIV, docs. 39, 155, 175, anys 898-917. L'etimologia, doncs, justifica la grafia amb A de la vall (Valldaneu), per bé que la confusió amb la E ja es donava, com es veurà en la transcripció, en el moment d'elaborar el registre i encara avui continua.

3. DCV, doc. 1361, any 1074.

4. Arxiu patrimonial Vila de l'Abella, perg. 6. Agraïxo a Francesc de Rocafiguera haver deixat consultar en el seu moment aquest document.

5. «PASTORALISME I EXPLOTACIÓ DEL MEDI NATURAL AL MONTSENY OCCIDENTAL EN LA TRANSICIÓ DE L'ANTIGUITAT AL MÓN MEDIEVAL. Recerca arqueològica, transferència de coneixement i proposta de socialització de resultats (CLT009/22/00036)». IP: Dr. Abel Gallego, Dra. Valentina Pescini, Institut Català d'Arqueologia Clàssica (2022-2025); i «Órdenes agrarios y conquistas ibéricas (siglos XII-XVI). Estudios comparativos». IP: Dr. Felix Retamero, Dra. Helena Kirchner, Universitat Autònoma de Barcelona (2021-2025).

6. Agraïxo a Josep Grau i Aregall l'accés a aquest document.

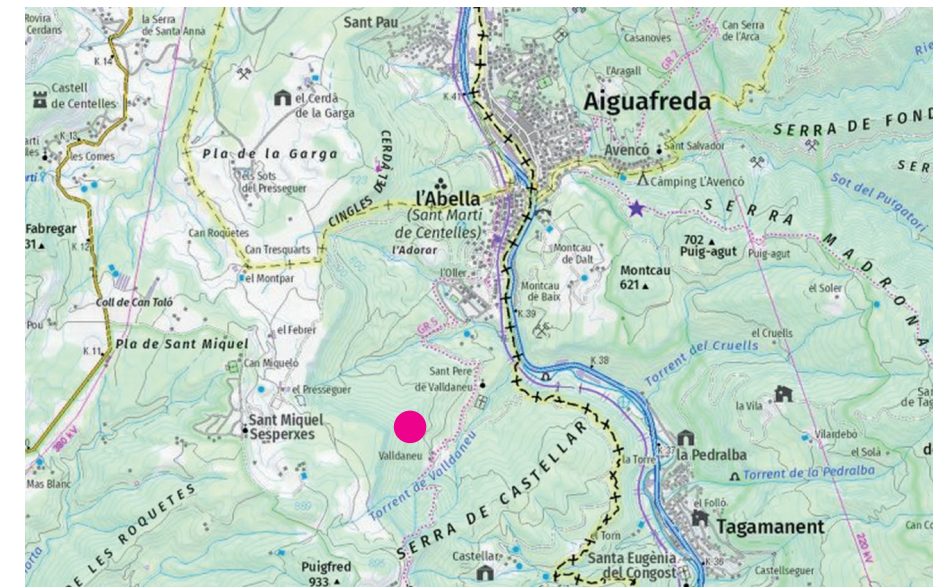

Fig. 1. Localització del mas Valldaneu. (Elaboració pròpia a partir de base ICGC)

Fig. 2. El mas Valldaneu l'any 1932. (AFCEC EMC_X_3502)

El document l'integren 10 folis (34,5 cm × 21,5 cm) escrits a doble cara, excepte una (entre el document 8 i el document 9) que està en blanc. Les pàgines no estan numerades. Malauradament, el document no ens ha arribat sencer. La desaparició d'un plec va suposar la pèrdua del contingut dels documents 1 i 2 —possiblement de data a l'entorn del primer esment que es té del mas Valldaneu en altres fons documentals (any 1251)—, així com de la part final document 13 i un o dos documents més; aquests últims serien d'època moderna. La pèrdua de la primera pàgina impedeix saber el nom exacte donat pel redactor al document, per bé que en el document 7 de l'any 1547 es fa referència a «lo present Llibre», senyal que el nom original incloïa aquest mot, a diferència, per exemple, de la «Rúbrica dels actes en pergami» del mas Agustí de Tagamanent, que sí que s'ha conservat (OLIVER & JAIME, 2015).

L'estructura del document respon a una determinada gestió del patrimoni de la casa pairal de Valldaneu, que en el moment de la seva redacció ja era de les principals de la vall mitjançant la incorporació d'altres cases i terres (Esglésies, Casaferrera, Alsina, etc.). Tot i que el mas Valldaneu consta com a «dirruyt y desabitat ab todas las terras» l'any 1496, a partir de l'establiment a favor d'Elionor, filla de Joan Valldaneu, d'aquest any (document 5), la casa no només es va refer, sinó que va incorporar altres masos i terres d'origen medieval de la seva rodalia. Aquesta història es pot resseguir molt bé a través dels documents inclosos en el registre, de manera que és lícit pensar que la seva redacció va respondre a la gestió eficient d'aquest patrimoni augmentat. El registre, per això, agrupa els pergamins regestats en relació amb les cases i terres integrants del patrimoni del mas Valldaneu i, dins de cada grup, ho fa cronològicament, de manera que lector es fa una ràpida idea de la història de cada lloc i dels drets i rendes relacionats, tant propis com del corresponent senyor eminent (els Centelles, els Santa Coloma, el benefici de Sant Miquel de la catedral de Vic).

Número.	Data.	Tipus	Lloc
1	Perdut	Perdut	Perdut
2	1/03/1325	Perdut	Perdut
3	2/11/1332	Establiment	Mas Pla de Valldaneu
4	10/02/1333	Reducció de censos	Mas Valldaneu
5	23/01/1496	Establiment	Mas Valldaneu
6	29/01/1393	Reducció de censos	Mas Esglésies
7	06/08/1547	Precari	Mas Valldaneu

Número.	Data.	Tipus	Lloc
8	08/02/1552	Establiment	Masos Casaferrera, Casanoves i Alsina
9	17/12/1427	Reducció de censos	Mas Casaferrera
10	22/10/1580	Establiment	Mas Casaferrera
11	21/08/1547	Establiment	Mas Valldaneu
12	04/06/1625	Venda a carta de gràcia	Mas Esglésies
13	04/06/1625	Venda a carta de gràcia	Mas Esglésies

Fig. 3. Quadre-resum dels documents.

criteris de transcripció i text

S'ha fet una transcripció gairebé literal del text original. No s'utilitzen apòstrofs. Es desenvolupen les abreviatures i es normalitza l'ús de majúscules i minúscules, així com la distinció c/t, la puntuació i l'accentuació. S'han separat els paràgrafs per tal de facilitar la comprensió del text.

Símbols:

(...) Impossibilitat de lectura, (lectura dubtosa), /Afeigit lateral/, \Afeigit superior/, Original ratllat

[DOCUMENT TALLAT]

Reverent Francesch Puig, prevere, rector y notari públich desta parròchia de Valldeneu, lo die de las chalendas de mars del any 1325.

Nº 3.

Establiment fet per Bernat Valldeneu y sa muller y llur fill Pere, pagesos y hereus del present mas Valldeneu, ha favor de Ramon Pla, pagès y hereu del Mas Pla desta parròchia de Valldeneu y de sos fills y descendents, de tot aquell tros de terra que dit Valldeneu tenia y possehia de possessions del dit mas Valldeneu, situada en dita parròchia, en lo lloch dit les Comes. Y és del domini y alou del senyor del castell de Sentelles qui allí reb tasca de explets. Y afronta a sol hixent

ab terra del mas Iglésias y part ab terra del mas Alzina, /a migtdia y/ a ponent ab lo marge gros o riba qui allí és, a tremontana ab honors o terras del dit mas Pla conforme ja està atermenat y confrontat. Y dit establiment li feren sots pacte y condició que dit Pla y sos hereus fessen y prestassen cadany de cens ha dit Valldeneu y a sos hereus un parell de gallinas bonas y rebedoras pagadores lo die de Nadal y no res més. La entrada fonch de vint y sinch sous moneda barsa.

És dit acte rebut y clos per lo reverent Berenguer Puig, prevere, rector y notari desta present parròchia de Valldeneu, als 4 de las nonas de noembre del any 1332.

Nº 4.

Reducció de censos vells y servituts de mals usos feta per lo senyor Francesch Joan de Santa Coloma, cavaller y senyor de Santa Coloma Sa Serra, ha favor de Guillem de Valldeneu, pagès y hereu del present mas de Valldeneu, y de Antònia, muller sua, senyors y possessors del present mas Valldeneu. Los quals censos y servituts rebia antes lo dit senyor sobre lo present mas Valldeneu y sas terras com més llargament en dit acte se conté. Lo qual mas se té sots domini y franch alou de dit senyor. Y noy ha afrontacions. Y la dita reducció los feren sots la forma següent: primo que per los dits censos vells los fessen y prestassen los dits cònjuges Valldeneu y llurs hereus y successors trenta dos sous moneda barcelonesa de cens nou. Ítem per lo parell de gallinas de cens antich dos sous y sis diners. Y per la esmena y reducció de las servituts personals y de mals usos pagassen tres sous de dita moneda. Que ab tot suman trenta set sous y sis diners de dita moneda pagadors, ço és, en la festa de Nostra Senora de agost divuyt sous y nou diners y en la festa de Nadal altres divuyt sous y nou diners. Y així cada any perpètuament y no res més, ab pacte emperò que tots los hereus nous de dita casa haguessen de prestar sagrament y homenatge ha dit senyor segons los Usatges o Constitució de Cathalunya, advertint emperò que per lo dit sagrament y homenatge no si comprenga ni fassa servitut personal ni mal ús algú. La entrada de dita reducció fonch de onze lliures, catorze sous y quatre diners.

És lo dit acte firmat per dits senyors y és rebut y clos en pregamí⁷ per lo reverent vicari y notari substitut del reverent rector de Santa Coloma de Sentelles / Vinyolas/, bisbat de Vich, a 10 del mes de febrer del any 1393.

Y és aquest acte de molta importància.

Nº 5.

Establiment nou fet per lo Senyor Pere de Santa Coloma Ça Serra, cavaller y senyor de Santa Coloma ça Serra, bisbat de Vich, y domiciliat en la vila de Sant Celoni, ha favor de Elionor, filla de Joan Valldeneu quòndam, pagès desta parròchia de Sant Pere de Valldeneu, de tot lo present mas Valldeneu lo qual leshores era dirruyt y desabitat ab totas sas terras. Honors y possessions, drets y pertinènci-

7. Sic.

as de aquell tant en montanyes com en plans. Y dit establiment li feu ab los pactes següents: Primo que mantingúes y conreàs la present heretat y la milloràs a ús y costum de bon pagès. Ítem que li fes y prestàs cadany a ell y ha sos successors los trenta set sous y sis diners de cens cadany ab dos pagas, ço és, la meytat lo die de Nostra Senora de agost y laltra meytat lo die de Nadal, y axí cadany perpètuament com ja de temps antich lo dit mas /y sos hereus/ acostumaven de pagar. La entrada del dit establiment fonch de un parell de pollastres com estas y altrás cosas més llargament en dit acte se contenen.

Lo qual fonch rebut y clos per lo discret Pere Andreu Masons, notari públich real per tota Cathalunya, en la vila de Sant Celoni a 23 del mes de janer del any 1496.

Y no y ha afrontacions.

Nº 6.

Reducció feta per lo senyor Francesch Joan de Santa Coloma Ça Serra, cavaller y senyor de Santa Coloma Ça Serra, ha favor de Berenguer Iglésias y de Ramon son fill, pagesos y hereus del mas Iglésias desta parròchia de Valldeneu, de tota aquella tascha de esplets que dits Iglésias li feyan antes y prestaven resultants y ques cullian en y sobre aquella pessa de terra que dits Iglésias tenian y possehian sots domini y alou de dit senyor, situada en lo lloch dit la Burniola y Bosch. Y afronta /a sol hixent/ ab la Plana Menussa en part y en part ab honor del dit mas Iglésia y part ab la Roca Grossa, a migtdia ab lo serrat qui allí és y ab lo camí qui ve de la Garriga en part y part ab honor del mas Castellar Demunt y part ab lo honor o lloch nomenat Grony Bufet, a ponent ab la roca fundada, a tremontana ab la Roca Grossa en part y part ab lo torrent quis nomena Salt de Grony. Y dita reducció li feu de la dita tascha ab pacte que de allí al devant li fes y prestàs cadany quatre sous de cens pagadors lo die de Sant Miquel del mes de setembre y axí de allí cadany perpètuament. Y per la dita present reducció ne rebé lo dit senyor de dits Iglésias sinquanta sous moneda barcelonesa, com més llargament estas y altrás cosas en dit acte se contenen.

Lo qual és rebut y clos per lo dit Pere Cugul, regint la escrivania de la isglésia parrochial de Santa Coloma de Vinyoles per lo senyor rector de aquella, del bisbat de Vich, a 29 de janer del any 1393.

Nº 7.

Precari fet per lo senyor Pelegrí de Santa Coloma, senyor de la casa de Santa Coloma Ça Serra en Barcelona domiciliat, ha favor dels tudors y curadors de la persona y béns de Barthomeu, fill y hereu de Jaume Valldeneu quòndam, pagès y hereu del present mas Valldeneu, de tot lo present mas Valldeneu, terras, honors y possessions de aquell. Y dit precari los feu ab pacte que ells y lo dit pubill li fessen y prestassen cadany los trenta set sous y sis diners de cens que antes ja acostumaven ha pagar ab los terminis y pagues ja atràs mencionats ab lo acte de reducció continuat en lo present Llibre de número 4.

És lo dit precari rebut y clos en pergami per lo discret Joan Carles, notari públich real, ciutedà de Barcelona, a 6 del mes de agost del any 1547.

Nº 8.

Establiment fet per Pons Pujades, pagès y hereu del mas Pujades y mas de Casaferrera ha dit mas Pujades unit y aplicat, desta parròchia de Sant Pere de Valldeneu, ha favor de Joana Valldeneu, viuda relictà del quòndam Jaume Valldeneu, pagès y hereu del present Mas Valldeneu de dita parròchia, y als tudors y curadors de la persona y béns de Barthomeu Valldeneu, pubill, fill y hereu del dit quòndam Jaume Valldeneu y marit de la dita Joana Valldeneu viuda, ab decret y facultat del magnífich jutge ordinari del castell y baronia de Sentelles, devall acceptans y estipulants. Primo⁸ de tot aquell casal dirruyt y deshabitat de capmàs de Casaferrera ab algunas terras y honors ha dit Casal units, de sembradura de onze quarteras /de forment/ poch més o manco. Y afronta a sol hixent ab honors del mas Isglésias de dita parròchia y part ab honors del dit mas Valldeneu, a migtdia ab honors del dit mas Valldeneu, a ponent ab honors de dit mas Valldeneu mitgensant una pesseta de terra de dit Mas Isglésias, la qual pesseta de terra afronta a sol hixent ab lo torrent que discorre de la font del dit mas Valldeneu. Y semblantment afronta lo dit capmàs de Casaferrera a ponent ab la quintana del dit Mas Valldeneu mitgensant un marge que allí és.

Ítem⁹ los establí altre casal o capmàs nomenat Casanoves dirruyt y unit ha dit mas Casaferrera. Y és de sembradura de una quartera de forment poch més o manco. Y afronta a sol hixent ab lo dit mas de Casaferrera mitgensant un camí per lo qual se va del mas Valldeneu a la isglésia de Sant Pere de Valldeneu, a migtdia ab la quintana del dit mas Valldeneu mitgensant lo dit camí, a ponent ab lo clos de dit mas Valldeneu mitgensant un marge gros qui allí és, a tremontana ab la vinya del dit mas Valldeneu y part ab un fexó de terra de dit mas Valldeneu qui és devall lo dit camí esgleyer. Y axí mateix afrontan las ditas terras de partinèncias del mas Casaferrera a ponent ab honors del dit Pujades mitgensants dit camí esgleyer y un marge que allí és. Ítem afronta dit mas Casaferrera a migtdia ab un olivar a ells dits Pujades restant situat sobre la casal dirruyt de Casaferrera y sobre lo dit camí esgleyer y part ab la vinya del dit mas Valldeneu, a ponent ab honors del dit mas Valldeneu, a tremontana ab tramuntana¹⁰ ab los honors predits del mas Isglésias de Valldeneu y part ab lo fexó nomenat Coral o Corral, lo qual fexó és de dit mas Valldeneu, y part ab honors de dit mas Isglésias mitgensant un torrogay qui discorre en temps de pluhas.

Ítem¹¹ li establiren dits Pujades un fexó de terra qui és unit ab las preditas terras de Casaferrera. Y afronta a sol hixent ab honors del dit \mas/ Isglésias, a migtdia

8. Al marge: «Mas Casaferrera».

9. Al marge: «Mas Casanoves».

10. Repetit a l'original.

11. Al marge: «Un fexó».

ab lo torrent qui discorre de la font del mas Valldeneu, a ponent ab las ditas terras per los dits Pujades ha dita Joana Valldeneu establertas, a tremontana ab honors del dit mas Isglésias mitgensant un camí esgleyer qui per allí passa qui ve dels mas Castellars de dita parròchia y va vers la dita isglésia de Valldeneu.

Ítem¹² li establiren tot aquell mas o capmàs nomenat Alzina separat de dits capmasos Casaferrera y Casanoves, situat prop lo dit mas de Valldeneu per la part de migtdia, y terra de aquell la qual de present li establexen. És de sembradura de dos quarteras y mitja de forment poch més o manco y afronta a sol hixent ab alou de mossèn Coloma, a migtdia ab honors de dit mas Valldeneu, a ponent ab la roca fundata, a tremontana part ab honors del dit Mas Isglésia y part ab honor de dit mas Valldeneu conforme ja està atermenat.

És emperò veritat que en migtdia de ditas possessions de dit mas Alzina hi són situades tres fexes de terra que són de pertinèncias del dit mas Valldeneu.

Ítem¹³ li establiren una altra pessa de terra boscosa de pertinèncias de dit mas Casaferrera situada dejús lo ~~grony~~ Grony de la Bassa, que és de sembradura de vuyt cortans de forment poch més o manco. Y afronta a sol hixent ab honors del dit mas Valldeneu, a migtdia ab honors del dit mas Isglésias, a ponent ab la roca fundada, a tremontana ab honors del dit mas Valldeneu. Y se tenen totas las ditas terras establertas sots domini llibero y franch alou del benefici sots invocació de Sant Miquel en la seu de Vich fundat. Y no diu a quin cens.

Y lo dit establiment feren los dits Pujades ha dita Joana Valldeneu ab pacte que ella y sos hereus fessen y prestassen ha dits Pujades y sos hereus per lo present establiment tres lliuras moneda barcelonesa de cens cada any pagadores, ço és, trenta sous lo die de Carnastoltes y los altres trenta sous lo die de Tots Sants. Y les dites 3 lliuras sian y servescan ha dits Pujades en adjutori dels censos comuns que ells dits Pujades fan ha dit benefici de Sant Miquel cadany tant per los dits capmasos y llurs terras com per otras terras que restan a dits Pujades. Los quals censos acostumats ells dits Pujades se encarregan a pagar ha dit benefici sens danys ni gastos de ella dita Valldeneu ni de dit pubill Valldeneu, son fill, ni sos hereus. Axí que sols sia obligat dit pubill Valldeneu en pagar las ditas tres lliuras ha dits Pujades, y que a més de las ditas 3 lliuras de cens los hage de pagar cadany tres cortans de ordi y tres cortans de espelta cadany en lo die de Nostra Senyora de agost en adjutori del blat que los dits Pujades fan y pagan de cens per rahó de regonexensa al senyor del castell y baronia de Sentelles. Ítem que los hereus desta casa de Valldeneu no regonegan per senyor alouari de ditas terras establertes sinó tant solament al beneficiat de dit benefici, per quant dits Pujades sols las establiren en quant al útil domini quey tenian.

La entrada fonch de 35 lliuras moneda barcelonesa.

És lo dit acte format per rahó de senyoria del dit beneficiat y fet ab decret del dit senyor jutge y ab vizors per ell elegits.

12. Al marge: «Mas Alzina».

13. Al marge: «Una pessa de terra».

Y és rebut junt ab la àpoca de dita entrada y clos en pergamí per lo reverent Gabriel Raphel Moracuch, prevere y vicari de la isglésia parrochial de Santa Coloma de Sentelles y notari apostòlich per tot lo univers món, a 8 del mes de febrer del any 1552.

Nota que estos censos se han de averiguar sis deuen o no perquè ha molts anys que nos pagan.

Nº 9.

Reducció de censos vells y de las servituts de mals usos feta per lo reverent Joan de Vila, prevere, com a obtenint lo benefici sots invocació de Sant Miquel Archangel en la seu de Vich fundat per Andreu Calvell, a favor de Jaume de Casaferrera, pagès desta parròchia de Sant Pere de Valldeneu, bisbat de Vich, com a senyor útil y propietari del mas Casaferrera desta matexa parròchia.

Lo qual mas ab hòmens y dones y altres drets y servituts personals estave obligat y se té sots domini y franch alou del dit seu benefici ha estes coses present y de sos hereus y successors y de qui ell volrà perpètuament a cens de diners devall escrits.

Los hòmens y donas y redempcions de aquells, foch, estada y residència personal, entradas, exidas, firmas de sponsalicis o capítols matrimonials, intèstias, exòrquias, cugúcias y altres drets personals, los quals lo dit benefici y son beneficiat tenian leshores y possehian en y sobre lo dit mas Casaferrera.

Ítem de aquells dos parells de gallinas y un parell de pollastres bones y rebedores y setze diners menuts y tres sous per una perna de cansalada.

Ítem per aquella mitja quartera de espelta a la mesura de la ciutat de Vich y un vuytà de spelta y un vuità de forment a la mesura vella del terme de Sentelles.

Ítem aquella quartera de ordi y també una quartera y mitja de forment a la recita mesura de la ciutat de Vich, per lo mas y terras de Casanoves, y també aquell vuytà de forment y un vuità de espelta a la mesura vella del terme de Sentelles.

Totas las quals coses feya leshores lo dit Casaferrera ha dit benefici cadany en la festa de Sant Pere y Sant Feliu del mes de agost per los dits masos Casaferrera y mas Alzina o Aldina, los quals masos foren units y als predits censos reduyts y també ha deu sous per hòmens y dones y altres servituts personals, és a saber, per lo dit Mas Alzina y també a dos sous com més llargament en dit acte se conté.

Ítem¹⁴ li reduhí tota aquella pessa de terra nomenada la Rodoreda herma e inculta y saliginós y de poch valor o infructífera, la qual és de alou de dit benefici y sobre de la qual rebia leshores cert ànno cens, lo qual axí mateix ab lo present acte reduceix al cens devall escrit. Y afronta dita pessa de terra dita la Rodoreda a sol hixent y migtdia ab honors del mas Vilar Subirà com ja està atermenat, a ponent ab lo Camp de Llosella, lo qual és de pertinèncias de dit mas de Casaferrera, a tremontana ab honors de dit mas Casaferrera.

14. Al marge: «La Rodoreda».

Y dita reducció de totes les preditas cosas feu lo dit beneficiat ha dit Casaferrera y a sos hereus y successors, sots pacte y condició que en esmena y satisfacció de tots los dalt dits censos y drets li fes y prestàs cadany perpètuament cinquanta vuyt sous moneda barcelonesa de cens¹⁵, ço és, tres sous per la redempció y recompensa de hòmens y dones y altres servituts personals, y per los altres censos vells tant de blat com de diners cinquanta tres sous y vuyt diners, y per la dita pessa de la Rodoreda setze diners menuts, pagadors tots los dits 58 sous, ço és, la meytat en la festa de Tots Sants y l'altra meytat en lo die de Carnestoltes y axí cadany perpètuament. Ab los quals cinquanta vuyt sous van compresos los deu sous quis pagaven per lo mas Alzina qui foren reduhits per los hòmens y dones de dit mas, com estas y altres cosas més llargament en dit present acte se contenen. Lo qual fonch fet ab decret del reverendíssim senyor bisbe de Vich y ab visors per ell elegits.

Y és rebut y clos en pergamí per lo reverent Joan Coromina, prevere y rector de Sant Fructuós de Balenyà, a 17 del mes de dezembre del any 1427.

Nº 10.

Venda perpètua feta per Jaume Pujades y Fermí Pujades son fill, pagesos y hereus del mas Pujades desta parròchia de Valldeneu, ha favor de Barthomeu Valldeneu, hereu y propietari del dit present mas Valldeneu, y de sos hereus y successors y de qui ell voldrà perpètuament, tota aquella pessa de terra situada en dita parròchia de Valldeneu, en lloch dit mas de Casaferrera, ab tots los drets y pertinèncias de aquella. Y afronta a sol hixent ab lo camí per lo qual se va a la isglésia /parrochial/ de Valldeneu, a migtdia ab honor del dit mas Valldeneu, a ponent y tremontana ab honors del mas Casaferrera que lo dit hereu Valldeneu ja tenia y possehía.

Ítem li feren venda perpètua de tota aquella altra pessa de terra situada en dita parròchia de Valldeneu ab tots sos drets y pertinèncias universals, situada en lo lloch dit lo Sot de las Avellanedas, de pertinèncias de dit llur mas Pujades. Y conté en si de sembradura de dos quarteras y mitja de forment. Y afronta a sol hixent ab honors del present mas Valldeneu y del dit mas Pujades mitjensant lo torrent del Soldaroní, a migtdia ab lo dit torrent mitjensant los honors o terras del dit mas Pujades, a ponent ab honors del dit mas Valldeneu, a tremontana axí mateix.

Y se tenen las ditas dos pessas de terra que li venen sots domini y franch alou del benefici simple perpètuu ecclesiàstich sots invocació de Sant Miquel en la capella de Sant Miquel de la seu de Vich fundat per lo quòndam Andreu Calvell, qui tant sobre las ditas terras que de present li venen com sobre tot lo dit mas Pujades y sas terras, honors y possessions, reb trenta hun sou moneda Barcelonesa de cens, lo qual cens ells dits Pujades fan y prestan ha dit benefici cadany. Y dita venda li feren ab pacte que ell y los seus los haguessen de fer y prestar un sou cadany de moneda barcelonesa en adjutori dels dits 31 sous que pagan a dit benefici.

15. Al marge: «58 sous».

Lo preu de dita venda fou de sinquantia sinch lliures moneda barcelonesa.

És lo dit present acte firmat per rahó de senyoria.

Y és rebut y clos junt ab la àpoca del preu en pregamí¹⁶ per lo discret Salvador Junyent, notari públich ciutedà de Vich, als 22 del mes de octubre del any 1580.

Nº 11.

Establiment fet per lo legítim procurador del magnífich senyor Pelegrí de Santa Coloma Ça Serra, bisbat de Vich, ha favor dels tudors y curadors de la persona y béns de Barthomeu, fill y hereu de Jaume de Valldeneu, pagès y hereu del present mas de Valldeneu desta parròchia de Valldeneu, y ha sos hereus y successors, de tota aquella pessa de terra que dit senyor tenia y possehia situada en dita parròchia, en lo lloch dit la Planella del Tey. Y afronta a sol hixent y migtdia ab lo torrent qui allí és molt prop del mas Alzina en part y part ab honors de Joan Olzina, a ponent y tremontana ab una roca allí fundada molt prop del Mas Ulzina.

Ítem los establí altra pessa de terra situada en la matexa parròchia, molt prop del dit mas Ulzina, al costat de l'altra pessa de terra dalt designada. Y afronta a sol hixent ab honor del mas de Valldeneu nomenat Ferreginal y ab la paret allí posada, a migtdia ab lo camí que va per allí y ab la porta de dit mas Ulzina, a ponent ab honor del dit mas Ulzina en part y part ab honor del mas de Valldeneu y ab las termas allí posadas, a tremontana ab honor del dit mas Valldeneu y ab las termas allí posadas.

Les quals dos pesses de terra ell dit senyor de Santa Coloma junt ab los arbres de diversos gèneros tenia y possehia, en virtut de reddició y restitució a ell feta de aquellas per Pons Pujades, pagès y hereu del mas Pujades de dita parròchia, ab acte rebut en poder del notari devall escrit lo die present y devall escrit. Y ha dit Pujades spectavan per títol de precari a ell fet per lo dit senyor Pelegrí de Santa Coloma. Y lo dit establiment feu lo dit son procurador ab pacte que los dits tudors eo lo dit pubill Valldeneu y sos hereus fessen y prestassen ha dit senyor cadany perpètuament divuyt diners moneda barcelonesa de cens pagadors en la festa de Nadal. La entrada de dit establiment fonch de un parell de pollastres.

És lo dit acte rebut y clos en pergamí per lo discret Joan Carles, notari públich real ciutedà de Barcelona, a 21 del mes de agost del any 1547.

Als 7 del mes de maig de lany 1679, en poder del reverent doctor Joseph Bolló, rector de Sentelles, són los actes de las diffinicions y lluçions del violari de preu de 29 lliures, 12 sous, 8 diners, y del censal de preu de 25 lliures, 7 sous, 4 diners, que antes feyan e prestaven Jaume Valldeneu, pagès y hereu desta casa, y Jaume Mas, pagès de la Garriga, al reverent Barthomeu Serdà, prevere de la parròchia de Santa Coloma de Sentelles, bisbat de Vich.

16. Sic.

Nº 12.

Nota que primerament ab acte rebut en poder del discret Francesch Girau, notari públich de la vila de Sentelles, com a regint la notaria y escrivania pública de dita vila als 4 del mes de juny del any 1625, y clos lo dit acte en pergamí, Vicens Isglésias, pagès desta parròchia de Valldeneu, hereu y senyor útil y propietari del mas Isglésias y Masos a ell y terras, honors y possessions de aquell, vené a carta de quitar quant que quant ha Joan Benet Castellar Subirà, pagès de dita parròchia, totas las pesses de terra devall escritas de pertinèncias del seu mas Isglésias per lo preu de cent lliuras, com més llargament en dit acte \se/ conté firmat /per rahó de senyoria/, junt ab la àpoca del dit preu y acte de possessió rebuts y closos per lo dit Girau, junt ab lo acte de carta de gràcia de lluyr y quitar firmat del dit notari, als quals actes per ser molt llarch (s...) refferesch. Y van nombrats en pergamí ab lo present Nº 12.

Nota que dins lo present y retroscrit acte hi ha dos actes en paper de un violari que haurà pres lo dit Vicens Isglésias de Maria Vallossera de Balenyà, de preu 52 lliures y 10 sous, lo qual fonch lluyt del preu de la dita venda, y també altres actes en paper dependents de la dita venda.

Nº 13.

Venda ha carta de carta de gràcia de quitar quant que quant feta per lo atràs dit Vicens Isglésias ha favor de Iacyntho Valldeneu, pagès y hereu del present mas Valldeneu, y a qui ell volrà perpètuament, de tot lo dret de lluyr y quitar y facultat y potestat y auctoritat de redemir per lo dit Vicens Isglésias a ell reservada en lo contracte de la venda ha carta de gràcia per ell feta a Joan Benet Castellar Sobirà, pagès de dita parròchia de Valldeneu, ab acte rebut en poder del dit Francesch Girau devall escrit, a 4 del mes de juny del any proppassat de 1625, de las pesses de terra ja atràs ab lo prop dit acte mencionadas y confrontadas. Que són les següents:

Primerament¹⁷ de tota aquella pessa de terra herma e inculta de pertinèncias del dit mas Isglésias desta parròchia, nomenada la Baya, de tinguda de tres cartonadas de terra, poch més o manco, situada en la dita parròchia, ab alguns arbres de roures vers migtdia prop las terras del dit mas Valldeneu.

Ítem¹⁸ de altra pessa de terra també de pertinèncias del dit mas Isglésias, situada en la dita parròchia ab alguns arbres de roures, nomenada les Costes.

Ítem de tota aquella pessa de terra herma e inculta.

[DOCUMENT TALLAT]

17. Al marge: «La Baya».

18. Al marge: «Les Costes».

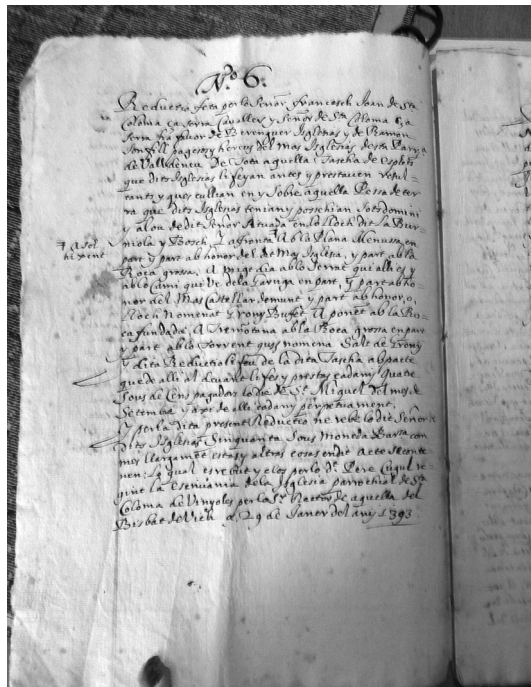

Fig. 4. Una pàgina del registre de pergamins del mas Valldaneu.

Bibliografia citada

- DCV: ORDEIG, Ramon. *Diplomatari de la catedral de Vic (segle XI)*. Vic: Institut d'Estudis Osonencs, 2000-2010. 6 vol.
- CCIV: ORDEIG, Ramon. *Catalunya Carolíngia, IV (Els comtats d'Osona i Manresa)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1999. 3 vol.
- CIURANA, Judit *et al.* «Localització i excavació arqueològica d'una església alt-medieval perduda a les envistes del Montseny: Sant Julià de Valldaneu (Sant Martí de Centelles, Osona)». *Monografies del Montseny*, 39. (2024) p. 81-92
- OLIVER, Jaume. «La Garriga: els pergamins documentals més antics (segles X-XII)». *Analecta d'Història Garriguenca*, 5 (1998), p. 9-13.
- OLIVER, Jaume. «L'aloer Odesind, el seu fill Sunifred i la "via pecoraria" entre el Congost a la Calma. Notes sobre camins, dominis i senyors ramaders al Montseny al primer terç del segle XI». *Monografies del Montseny*, 39 (2024), p. 159-169.
- OLIVER, Jaume; JAIME, Maria. «La Rúbrica dels actes en pergami de la casa y mas Agustí de Tagamanent: els pergamins de l'arxiu patrimonial actualment perdut». *Monografies del Montseny*, 30 (2015), p. 115-143.